כסוי הדם פרק ששי חולין

פט.

אם מחוט ועד שרוך. שלא רצה ליהנות מן הגזל: **שרוך.** לרוצעה: **חוט של סכלא.** לגילית: **רצועה של תפילין.** לקשור: **כשלמא רצועה של תפילין.** מיכא הגאה דכתיב[a] וירלו ממך: **אלו תפילין שבראש.** אות הן לכל כי שם ה' נקרא עליך: **מאי היא.** מאי הגאה איכא: **מה נשתנה תכלת.** שהזקיקתה תורה לגילית: **שהתכלת דומה ליס.** שהתלמוד מן היס הוא עולה אחת לשבעים שנה[b] ומראית דמו דומה ליס ויס אנו רואין שדומה לרקיע ורקיע לספיר וספיר לכסא הכבוד דכתיב[c] ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר והוא בעצם השמים אלמא שמים דומין לספיר וספיר הוא כסא[d] הכבוד דכתיב כמראה אבן ספיר דמות כסא וכשהקב"ה מתהלך בכסא הכבוד שלו מזכר במלוה זו שהיא כנגד כל המצות: **הגחל.** הגחל ואוכל קשה הוא לעשות תשובה: **לאפרכסת.** טרמווי"ת: **לא מרכבה.** לפי שאין אתה מרגיז עצמכם אלא ממעטין לפיכך אשך בכם כי אתה המעט ממעטין עצמכם בעניה: **נמרוד.** מלך בדור הפלגה היה ולכך נקרא שמו לנמרוד שהמריד כל העולם במלכותו על הקב"ה: **מושב אליס ישבתי.** שבנה לו שבעה רקיעים של נחשת ועלה וישב עליהם: **עולה ארץ.** על זכות אותן שנחשבו לבלימה: **שכולם עלמו.** סוגר את פיו ודומה לו בבכורות (דף מ:) פיו בלוס ורגליו מבולמות: **ומפחם.** מי שנדרס תחת הכל הוא זרועות עולם: **האמנם אלם.** אומנות יפה היא האילוס אבל לדק דהייגו דברי תורה אותו תדברון: **מישרים.** כמישור ארץ חלקה שנוחה לילכם: **בעפר עיר הנדחת.** קס"ד אפר שריפתה: **והא איסורי הגאה גינהו.** דכתיב[דברים יג] לא תדבקון וגו' ובעיר הנדחת כתיב: **עפר עפרה.** עפר קרקעה: **ורבא אמר.** אפילו בעפר [a]עפרה[b] נמי מותר שכסוי הדם מלוה ולא הגאה שהמצות שנתנו לישראל לא ליהנות נתנו להם לא לשם הגאה נתנו להם אלא גזירת מלך היא עליהם: **לא אם תקע יצא.** דלאו הגאה היא ולכתחלה מיהא לא יתקע משום דמאיס: שיעורא

[1]אם [a]מחוט ועד שרוך נעל זכו בניו לשתי מצות לחוט של תכלת ורצועה של תפילין בשלמא רצועה של תפילין כתיב [2]וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך [b]ותניא ר' אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש אלא חוט של תכלת מאי היא דתניא [3]רבי מאיר אומר מה נשתנה תכלת מכל הצבעונין מפני שתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לאבן ספיר ואבן ספיר דומה לכסא הכבוד דכתיב [3]ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו וגו' וכתיב [4]כמראה אבן ספיר דמות כסא א"ר אבא קשה גזל הנאכל שאפילו צדיקים גמורים אינן יכולין להחזירו שנאמר [5]בלעדי רק אשר אכלו הנערים ומן כל המקום שאתה מוצא דבריו של רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי בהגדה עשה אזניך [6]כאפרכסת [6]לא מרכבכם מכל העמים חשק ה' בכם וגו' אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל חושקני בכם שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני נתתי גדולה לאברהם אמר לפני [7]ואנכי עפר ואפר למשה ואהרן [7]אמר [8]ונחנו מה לדוד אמר [9]ואנכי תולעת ולא איש אבל עובדי כוכבים אינן כן נתתי גדולה לנמרוד אמר [10]הבה נבנה לנו עיר לפרעה אמר [11]מי ה' לסנחריב אמר [12]מי בכל אלהי הארצות וגו' לנבוכדנצר אמר [13]אעלה על במתי עב לחירם מלך צור אמר [14]מושב אלהים ישבתי בלב ימים אמר רבא ואיתימא ר' יוחנן גדול שנאמר במשה ואהרן יותר ממה שנאמר באברהם דאילו באברהם כתיב ואנכי עפר ואפר ואילו במשה ואהרן כתיב ונחנו מה ואמר רבא ואיתימא ר' יוחנן אין העולם מתקיים אלא בשביל משה ואהרן כתיב הבא ונחנו מה וכתיב התם [15]תולה ארץ על בלימה אמר רבי [5]אילעא אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם את עצמו בשעת מריבה שנאמר תולה ארץ על בלימה רבי אבהו אמר מי שמשים עצמו כמי שאינו שנאמר [16]ומתחת זרועות עולם אמר רבי יצחק מאי דכתיב [17]האמנם אלם צדק תדברון מישרים תשפטו בני אדם מה אומנותו של אדם בעולם הזה ישים עצמו כאלם יכול אף לדברי תורה תלמוד לומר צדק תדברון יכול יגים דעתו ת"ל מישרים תשפטו בני אדם אמר רבי זעירא ואיתימא רבה בר ירמיה מכסין בעפר עיר הנדחת ואמאי איסורי הגאה הוא אמר זעירי לא נצרכה אלא לעפר עפרה דכתיב [18]ואת כל שללה תקבוץ אל תוך רחובה ושרפת מי שאינו מחוסר אלא קביצה ושרפה יצא זה שמחוסר תלישה קביצה ושרפה ורבא אמר מצות לאו ליהנות ניתנו יתיב רבינא וקאמר לה להא שמעתא איתיביה רב רחומי לרבינא [19]א"שופר של עבודת כוכבים לא יתקע בו מאי לאו אם תקע לא יצא לא אם תקע יצא [20]לולב של עבודת כוכבים לא יטול מאי לאו אם נטל לא יצא לא אם נטל יצא והתניא תקע לא יצא נטל לא יצא אמר רב אשי הכי השתא התם שיעורא

הא רב יהודה אית ליה התם דכשופר של שלמים לא יצא משום דמצות ליהנות ניתנו אך נראה דרבא גרסינן ולא רב יהודה דהא מפרש התם טעמא דכשופר של עיר הנדחת לא יצא משום דכתותי מכתת שיעוריה ולרב יהודה הוה ליה למימר משום דמצות ליהנות ניתנו:

הדרן עלך בסוי הדם

יצא זה שמחוסר תלישה כו'. מכאן נראה לפסול גט שנכתב על הקלף ואח"כ חתכו דהתם נמי דרש וכתב ונתן מי שמחוסר כתיבה ונתינה יצא כו' דטופי נראה חבור גט המחוסר לקלף גדול מחבור עפר לעיר הנדחת דמשיב הכא מחוסר תלישה ושם בפ"ב דגיטין (דף כא:) כתוב בחוך כל הלוך:

והתניא תקע **לא יצא נטל לא יצא.** ה"ל לאתויי מתני' דלולב הגזול (סוכה דף כט:) של אשרה ושל עיר הנדחת פסול אלא ניחא ליה להביא הך ברייתא דקתני בה שופר ולולב וא"ת דבפרק ראוהו ב"ד (ר"ה דף כח.) אמר [a]רב שופר של עבודת כוכבים לא יתקע בו ואם תקע בו יצא וכן בפ' מצות חליצה (יבמות דף קג:) אמר רבא החולצת בסנדל של עבודת כוכבים חליצתה כשרה ולא אמרינן דמכתת שעוריה וי"ל דהכא בעבודת כוכבים של ישראל דאין לה ביטול אבל דעובד כוכבים דיש לה ביטול לא מכתת שיעוריה וכי האי גוונא משני פרק לולב הגזול (סוכה דף לא:) אהא דאמר רבא לולב של עבודת כוכבים אם נטל יצא ופריך ממתניתין דלולב של אשרה פסול ומשני באשרה דמשה וא"ת עבודת כוכבים דעובד כוכבים מכי אגבהה הויא דישראל כדאמר בפרק כל הכלאים (ע"ז דף מב.) גזירה דלמא מגביה לה והדר מבטל לה וי"ל כגון שהגביה השופר והסנדל על מנת שלא לקנותו דהא תנן במגילת שאין שלו חליצתה כשרה ולולב אינו ב"ש ב' שני ובסוכה הוה מלי לשנויי דמתניתין בי"ט דאסון ולא הוה צריך לאוקמה באשרה דמשה אלא משום דקתני אשרה דומיא דעיר הנדחת דאפי' בי"ט הנאי וי"ת מפרש דכולהו בעבודת כוכבים דעובד כוכבים וכאן קודם ביטול והתם לאחר ביטול ולאחר ביטול נמי לכתחלה לא יטול ולא יתקע ולא יחלוץ דמאיס לענין מצוה לפי שהיה עליה שם עבודת כוכבים אפי' אח"ל דשרי לכתחלה בעפר עבודת כוכבים לכתחלה כמו בשל עיר הנדחת לא דמי מיסוי לחליצה דלענין כסוי לא מייתינן ממאי דמאיס והא דמשני בסוכה באשרה דמשה ולא משני בדעובד כוכבים וקודם ביטול משום דמכי נקלן הלולב מן הדקל נתבטל ובפרק מצות חליצה (יבמות קג:) דמפליג בין סנדל של עבודת כוכבים לסנדל של תקרובת עבודת כוכבים דאין לו ביטול ולא מפליג (a) בעבל עבודת כוכבים גופיה בין אחר ביטול לקודם ביטול ויש לומר מילתא אגב אורחיה קא משמע לן דתקרובת עבודת כוכבים אינה בטלה עולמית והוא דלאוהו ב"ד קשה טופי דמפליג התם רבא בין שופר של עבודת כוכבים לשל עיר הנדחת דבשל עבודת כוכבים גופיה היה יכול לחלק לפירוש רביני תם בין אחר ביטול לקודם ביטול ומיהו על כרחך צריך לאוקמה לאחר ביטול כדברי ר"ת לספרים דגרסי רב יהודה דאי קודם ביטול

[a] הקב"ה לאלוה זו (מגילת סג.). שתכלת דומה ליס. שנעבד בו נסים לישראל (שם). ורקיע לכסא הכבוד. ומכח התכלת מזכיר הישוב על כסא, ועוד נאה לישראל שיהא דמות כסאו עליהם, שנאמר ותחת רגליו וגו' דהיינו רקיע (שם) כא לגלגדו שכל המקיים מצות ציצית כאילו הקביל פני שכינה, והכי תניא לה בספרי, ואלעזריה הני משום דלא אשכחן קראי אלא כרקיע שדומה לכסא הכבוד, הילכך תכלת דומה ליס ויס דומה לרקיע. דתכלת לא דמי לרקיע כל כך אלא דומה לזומה, כתו תכלת דומה למראה הים ואבן קתיזין דיס דומה למראה הרקיע, ורקיע לכסא הכבוד, קראי קדרים דכתיב בכסא הכבוד, קראי דכתיב בכסא כמראה אבן ספיר דמות כסא דכתיב בכסא הכבוד, ורקיע דכתיב ברקיע כמעשה לבנת הספיר ודכתיב בכסא כמראה אבן ספיר דמות כסא דכתיב בכסא הכבוד, קראי דכתיב ברקיע, ומאחר שרבא אמר דבכסא הכבוד, ורקיע